

ОБГРУНТОВАНІСТЬ ТА ВІДПОВІДНІСТЬ

Лариса ПОБЕРЕЖНЮК,
партнер правової групи
«Павленко і Побережнюк»

Стосовно компенсації правової допомоги з моменту існування такої можливості, закріпленої на законодавчому рівні, є багато спорів. Так, на моїй пам'яті ще років сім тому були господарські процеси, в яких суд відмовляв у компенсації витрат на правову допомогу, а також зменшував її розмір. При цьому при зменшенні розміру витрат суд виходив не із законодавчо закріпленого обмеження максимального розміру, а з власних переконань і обізнаності у вартості адвокатських послуг. На мою думку, встановлюючи граничний розмір витрат, що підлягають компенсації, законодавець все ж таки повинен виходити з об'єктивних реалій. На сьогодні для багатьох адвокатів встановлені граничні розміри не відповідають їхнім фактичним ставкам. Таким чином, ми маємо ситуацію, яка не вигідна насамперед клієнту. Він сплачує суму за надання правової допомоги більшу, ніж зможе отримати зі своїх опонентів після виграшу справи. Чи повинен взагалі встановлюватися граничний розмір? Думаю, що обов'язково повинен. Якщо бути відвертими, то інколи ми бачимо ситуації, коли заявлений, наприклад у господарському процесі, розмір витрат на правову допомогу завищений, тобто клієнт фактично перерахував більшу суму грошових коштів з метою збільшення розміру компенсації, яку повинна сплатити інша сторона. Щоб уникнути таких випадків, і потрібен граничний розмір. Проте і для клієнта, і для адвоката було б справедливим встановлення граничного розміру, виходячи з розміру максимальної ринкової ставки надання послуг адвокатом, а не з мінімальної заробітної плати. Більше того, для прийняття правомірного рішення щодо стягнення на користь сторони, яка здобула перемогу в справі, витрат на правову допомогу, судам необхідно досліджувати не тільки докази оплати, а ще й розрахунок фактично використаного часу на надання послуг, його обґрунтованість та відповідність реально наданим послугам.

Незважаючи на можливість, закріплену процесуальними кодексами, зі своєї практики скажу, що для більшості клієнтів не є переважним фактором обов'язкова компенсація витрат на правову допомогу. Клієнта, особливо в адміністративних процесах, цікавить, у першу чергу, перемога. Інколи клієнти відмовляються не тільки від стягнення витрат на правову допомогу, а й навіть від нарахування штрафних санкцій у спорах з державними органами, аби в подальшому не ускладнювати ситуацію, пов'язану з виконанням судового рішення.

Якість послуг адвоката не має бути залежною ні від розміру компенсації, ні навіть від розміру гонорару. У протилежному випадку отримуємо ситуацію на ринку адвокатських послуг, коли існують адвокати, які мають високі ставки і надають якісні послуги, і які мають низькі

ставки, але працюють неякісно. Така ситуація буде абсурдною, хоч іноді ми можемо чути про такі прецеденти. Кожен може встановити вартість своєї послуги на власний розсуд, вона є договірною. Якщо згода щодо вартості не досягнуто між адвокатом та клієнтом, це є приводом для відмови від ведення справи, а не для надання послуг аби як. Неякісне надання послуг — це питання дотримання адвокатської етики і формування репутації адвокатів у цілому.

ЗАРУЧНИКИ СИТУАЦІЇ

Георг СУХОМУДРЕНКО, радник
ЮФ «Сасенко Харенко»

Компенсація, встановлена Кабінетом Міністрів України (постановою від 27 квітня 2006 року № 590), є суттєво нижчою, ніж сума фактично понесених витрат на правову допомогу, що певною мірою зупиняє клієнтів у зверненні за наданням кваліфікованої правової допомоги. Заручниками такої ситуації є не тільки сторони у справі, але й самі судді, оскільки громадяни, не володіючи специфікою судового процесу, не знають, «що» і «коли» треба говорити, а судді змушені безпосередньо в процесі їм це роз'яснювати, тому не тільки громадяни, але й судді опиняються у вкрай незручному становищі.

Поліпшити таку ситуацію можна шляхом зміни підходу до вирішення питання компенсації таких витрат. Наприклад, господарські суди, вирішуючи питання про розподіл судових витрат, враховують, що розмір відшкодування не повинен бути неспіврозмірним, тобто явно завищеним. За таких обставин суд з урахуванням обставин конкретної справи, зокрема ціни позову, може обмежити цей розмір з огляду на розумну необхідність судових витрат для даної справи. А встановлення меж компенсації могло б зробити прогнозованим вирішення судом питання щодо відшкодування судових витрат і внесло би відповідний позитив.

Стягнення судових витрат, у тому числі на правову допомогу, в порядку регресу з чиновника, рішення або бездіяльність якого оскаржувалося, поліпшило б ситуацію у стосунках державних органів з юридичними особами або громадянами та суттєво зменшило б випадки свавілля посадових осіб органів державної влади та управління.

Сума судового спору та розміри компенсації витрат на правову допомогу (та/або сама сума гонорару) не повинні впливати на якість самої допомоги. Разом із тим, адвокати витрачають свій час не тільки на надання правової допомоги, але й на підвищення рівня своїх знань, вони мають знати, які зміни відбулися у законодавстві і як це впливатиме на розгляд конкретних справ. Тому не можна вважати, що весь витрачений час адвокатам сплачують клієнти. Намагання ж знизити рівень доходів правознавців змусить останніх брати до свого провадження більшу кількість спорів, а це, відповідно, може вплинути на якість їх ведення.